עין משפט
נר מצוה

לד א מיי' פ"ג מהל' אבות הטומאות הלכה יג:
לה ב מיי' פ"ח שם הל' ג סמג עשין רמו:
לו ג ד מיי' שם פי"ג הלכה יג:
לז ה ו מיי' שם הל' טו:
לח ז ח ט מיי' פי"א מהל' מטמאי משכב ומושב הלכה א:
לט י מיי' שם הלכה ג:
מ כ מיי' שם הלכה ד:

◆

מוסף רש"י

נאמנין על טהרת יין. לנסכים, אם אמרו טהורין מיהמני וסימנהו רבנן כדי שלא יהא כל אחד הולך ובונה במה לעצמו ושורף פרה אדומה לעצמו (חולין לה: ועי' לעיל כב.). ובשעת הגיתות והבדים. שהכל מטהרים את כליהן על פי חכמים (לעיל כב.). ואם אמר לו הפרשתי כו' נאמן. על מלח ומקולס כהן ושוחה (שם).

◆

רבינו חננאל

אחד ידו ואחד ידו של חבירו לפסול אבל לא לטמא ש"מ מדאשוי ליה לידו ליד חבירו בחיבורין סבירא ליה כרב שיזבי דאי לא תימא הכי יד חבירו שלא בחיבורין איצטריכא ליה למימר דלא מטמאה אלא לאו בחיבורין סבירא ליה. ור"ל נמי הדר ביה ואמר כרבי יוחנן. ואסיקנא לפסול אבל לא לטמא תנאי היא דתניא יד נגובה מטמאה לחברתה לטמא בקדש אבל לא לתרומה דברי ר' רבי יוסי ב"ר יהודה אומר אותה היד לפסול אבל לא לטמא: מעלה תשיעית אוכלין אוכלים נגובין בידים מסואבות לתרומה אבל לא לקדש כיון דבהדיא אמר רחמנא וכי יותן מים על זרע ונפל מנבלתם עליו. פי' אם הוכשרו האוכלין מטמאין ואם לא הוכשרו אין מטמאין ושנינן במשנתנו אוכלין אוכלים נגובין. פי' יבישין שלא הוכשרו ואע"ג שהאוכלין הללו הן תרומה אוכלין אותן בידים מסואבות שכיון שלא הוכשרו אין מקבלין טומאה והני מילי לתרומה אבל לקדש עשו בו מעלה שאע"פ שהם נגובין לא יאכלו לאדם טהור בידים מסואבות. ומתמיה ר' חנניה בן אנטיגנוס וכי יש נגובה לקדש והלא חיבתן מכשרתן. כלומר חיבת הקדש משוה לאוכלין נגובין כאלו הוכשרו והנוגע בהן בידים מסואבות ודאי טימאו כי כמוכשרין הן חשובין ופרקינן למה ליה למתני' ופרקינן ודאי לנגוע בידים מסואבות לאוכלי קדש ואע"פ שהן נגובין לא

דתנן כל הפוסל את התרומה כו'. קשה לר"י דאמרינן בפ"ק דשבת (דף יד. ושם) אף הידים הבאות מחמת ספר פוסלות את התרומה משום דר' פרנך דאמר וכו' מאי קאמר אפי' כל מילי נמי דפוסל את התרומה מטמא ידים כדתנן הכא וי"ל דספר נגזרה ראשון ואח"כ של שאר מילי ועוד יש לומר דלרבנן איצטריך התם דפליגי עליה דרבי יהושע ומיהו טפי נראה לומר דאף ר' יהושע לא קאמר רק לקדש כדמשמע כולה שמעתין אבל לתרומה לא וכי קאמר בסיפא דמתני' אמר להם רבי יהושע והלא כתבי הקדש שניים מטמאין את הידים אמרו ליה אין למדין דברי תורה כו' ומאי קא מקשי להו הא איהו מודה דכתבי הקדש מיירי אף לתרומה והיא דכל הפוסל את התרומה דוקא לקדש התם לאו קושיא היא אלא סיומא דמלתא קמסיק בא ליתן טעם על דבריו למה שני עושה שני דה"נ מצינו בתרומה כ"ש לקדש אבל קשה להר"ר אלחנן מאי סייעתא מייתי למילתיה מכתבי הקדש שאני התם משום דר' פרנך כל האוחז ס"ת ערום כו' ותירץ הר"י דבספר נמי היכא דלא שייך דר' פרנך קאמר ליה כגון רלועות של תפילין עם התפילין אבל אכתי היה קשה להר"ר אלחנן בפ"ב דחולין (דף לג.) מצינו לשני עושה שני ע"י משקין ופריך תחילה נמי הוה ואמאי לא קאמר ביד שמטמאה את חברתה כי הכא וי"ל דאיהו קאמר ליה במס' ידים לכך לא חש להביא סייעתא ממה שאמר איהו וגם ע"י ספר לא בעי למימר מצינו שני עושה שני דהתם טעמא רבה איכא משום דר' פרנך ומיהו התם לא בעי למימר שני עושה שני משום גזרה דשבת די"ח דבר דאמרינן דלמא שדי משקין דתרומה לפיו כי אכיל אוכלין טמאים דהתם נמי ידע הא טעמא אלא קמתמה כיון שלא מצינו טומאה כהאי גוונא היכי ו) גזרינן א"ל הכא והיא דהתם דקאמר שלישי שני לקדש ולא לתרומה בחולין שנעשו עטה"ק וקשה אמאי לא חשיב לה גבי מעלות הכא וי"ל דהתם מפרש טעמא שאני תרומה שטהרתה טמאה היא אבל הקדש א"כ לאו משום מעלה היא הר"ר אלחנן ומיהו למאן דלית ליה התם להאדר ליה הכי ר"א לר' יהושע ולא קמסיק אף אני לא אמרתי דקאמר התם אמוראי נינהו ואליבא דר' יוחנן א"כ אמאי לא חשיב ליה וי"ל דליכא למימר דבתרומה לא גזור משום דזריזין גבי תרומה אבל לא גבי קדש הלכך לא שייך למימר כהן מעלה ודוגמתו מצינו בריש פירקין בירושלמי גבי חומר בקדש ר' חייא בשם ר' יוחנן מפני שאוכלי תרומה זריזין הן ואוכלי קדש אינן זריזין א"ר חנינא קומי ר' מנא הדא היא מעלה אילו דבר שבזה וכזה בזה טהור וכזה טמא הדא היא מעלה אלמא לא חשבינן ליה מעלה בדבר התלוי בזריזות:

לא צריכא שתחב לו חבירו בפיו או שתחב כו'. משמע דהוי ליטנא דהש"ס מיהו בתוספתא גרסינן ליה ר' חנינא בן אנטיגנוס אומר וכי יש נגובה בקודש אלא תחב ליה חבריה או שתחב הוא בכוש או בקיסם ואוכל עמה זית או בצל ז) של תרומה ולהכי נקט כוש דהוו ליה פשוטי כלי עץ דלא מקבלי טומאה ואפי' מדרבנן לא מקבלי טומאה פשוטים קטנים ודומה לו והיא דריש חולין (דף ג. ושם) כגון שבדק קרומית של קנה ושחט בה משום דהוה פשוטי כלי עץ דלא מקבל טומאה וכי אמרינן בהמוכר את [הבית] (ב"ב דף סו.) דף של נחתומין טמא אע"ג דלית ליה בית קבול כלל התם טמא משום משמש אדם ומשתמש ממשמשי אדם וכן והיא דטבלא המתהפכת טמאה דבפרק שתי הלחם (מנחות דף צז:) אף למ"ד מסגרתו למטה היתה אע"ג דלא מחברא לטבלא כדמשמע בריש סוכה (דף ה.) אלא מטעם משמשי אדם הוי והכי איתא בהדיא בת"כ ובריש סוכה ח) פירשתי:

לקדש גזור רבנן. שמא יגע בידיו שניות לקדש שבתוך פיו וכן פירש רש"י ועוד היינו יכולים לפרש דלמא נגע ברוק פיו דחשיב משקה בפרק בתרא דעירובין (דף עט. ושם) גבי אבל דבילה בידים מסואבות:

שביהודה נאמנין על טהרת יין ושמן בכל השנה. פרש"י אם הקדישו למזבח בשעת הבציר כל ימות השנה נאמנין בשמירה ואמר הר"ר אלחנן דכן יתכן לפרש דאי בלא הקדישו בשעת הבציר ה"ל חולין ונטמא בטומאת ע"ה ט) וכי קדש עליו משום דאקדשיה פקע ליה טומאה מיניה א"נ הוה מצינו למימר ביחדו לנסכים נמי וכגון שידוע לנו שחולין הן שיחדן וכי אקדשיה איכא למימר שאימת קדש עליו ומעיקרא היה נזהר לשומרו בטהרה וכן מצינו גבי תרומה בסמוך דע"ה מניח תרומה של כל ימות השנה לשנה הבאה בשעת הגיתות ליתנה לחבר ותניא בתוספתא אע"פ שמכירה החבר שהיא היא ואפי' בחבר עצמו משמע נגמרה שישהנה לשנה הבאה:

אבל יד חבירו לא ור' יוחנן אמר [א]אחד ידו ואחד יד חבירו באותה היד לפסול אבל לא לטמא ממאי מדקתני סיפא שהיד מטמאה חבירתה לקדש אבל לא לתרומה הא תו למה לי הא תנא ליה רישא אלא לאו שמע מינה לאתויי יד חבירו ואף ר"ל הדר ביה דא"ר יונה א"ר אמי אמר ר"ל אחד ידו ואחד יד חבירו באותה היד לפסול אבל לא לטמא ולפסול אבל לא לטמא תנאי היא דתנן[א] כל הפוסל בתרומה מטמא ידים להיות שניות ויד מטמא חבירתה דברי ר' יהושע וחכ"א [ב]ידים שניות הן ואין שני עושה שני (בחולין) מאי לאו שני הוא דלא עביד הא שלישי עביד דלמא לא שני עביד ולא שלישי אלא כי הני תנאי דתניא יד נגובה מטמא את חבירתה לטמא בקדש אבל לא לתרומה דברי רבי ר' יוסי בר' יהודה אומר אותה יד לפסול אבל לא לטמא: [ג]אוכלין אוכלים נגובין בידים מסואבות כו': [ד]תניא א"ר חנינא בן אנטיגנוס וכי יש נגובה לקדש והלא חיבת הקדש מכשרתן לא צריכא [ה]כגון שתחב לו חבירו לתוך פיו או שתחב הוא לעצמו בכוש ובכרכר וביקש לאכול צנון ובצל של חולין עמהן לקדש גזרו בהו רבנן לתרומה לא גזרו בהו רבנן: [ו]האונן ומחוסר כפורים כו': מאי טעמא [ז]כיון דעד האידנא הוו אסירי אצרכינהו רבנן טבילה:

מתני' חומר בתרומה שביהודה [ח]נאמנין על טהרת יין ושמן כל ימות השנה [ט]ובשעת הגיתות והבדים אף על התרומה [י]עברו הגיתות והבדים [כ]והביאו לו חבית של יין של תרומה לא יקבלנה ממנו אבל מניחה לגת הבאה [ג]ואם אמר לו הפרשתי לתוכה רביעית קדש נאמן כדי יין וכדי שמן

המדומעות

אבל יד חברו. אם נגעה ביד חברו לא טימאתה: **באותה היד.** אם נגע ביד הראשונה ביד חברו אבל השניה אינה מטמאה יד חברו: **ולפסול.** את הקדש הוא דאמר יד מטמא חבירתה אבל לא לטמא: **הא תנא ליה רישא.** ולקדש מטבילין שניהן: **אין שני עושה שני.** אין יד שהיא שניה עושה את חבירתה שניה. מכלל דשמעי' לר' יהושע דאמר היד מטמא את חבירתה להיות כמותה: **ודלמא לא שני ולא שלישי.** לית להו הך מעלה דמתני' אבל מאן דלית ליה אפי' לטמא אית ליה להכי קאמר ידים לעולם שניות הן לפיכך (א) אין יד מטמא את חבירתה: **וכי יש נגובה בקדש והלא חיבת קדש מכשרם.** אלא אין נגובה זו לומר כשלא הוכשרו אלא כשהוכשרו לטומאה ועכשיו הן נגובין וטומאה הן מקבלין ולא הוצרכה משנתנו לדבר באוכלי קדש נגובין אלא באוכלי חולין נגובין ואוכלי קדש: **שתחב לו חברו.** בידים טהורות וזה האוכל ידיו מסואבות: **או שתחבן הוא עצמו בכוש או בכרכר.** שהן פשוטי כלי עץ ואין מקבלין טומאה: **וביקש לאכול צנון או בצל של חולין עמהן.** שאין ידים מטמאות את החולין ואפ"ה גזור רבנן שלא יאכלם עם הקדש פן תגע ידו מסואבת באוכלי קדש שבפיו: **לענין תרומה.** אע"פ שהיד מסואבת פוסלתה לא עשו מעלה אלא אמרינן זהיר ולא נגע וה"ק מתניתין אוכלין חולין בידים מסואבות עם התרומה אבל לא עם הקדש. ולהכי נקט נגובין שאילו עכשיו היו משקין עליהם היו משקין נעשין ראשונים מחמת הידים ועושין את החולין שניים וכשנוגעין בתרומה שבפיו פוסלין אותם. א] ואית דמסיק מלתא בנגובין שמעולם לא הוכשרו וקשיא לי בחולין מה לי הוכשרו מה לי לא הוכשרו הלא אין ידים מועילות כלום לחולין: **כיון דעד האידנא אסירי.** דמחוסר כפורים מותר בתרומה ואסור בקדש וכן אונן ואע"פ שאסורים במעשר שני מותרין בתרומה כדאמרינן במסכת יבמות ד) מוכל זר ימיתה זרות אמרתי לך ולא אנינות: **מתני' שביהודה נאמנין.** עמי הארץ: **על טהרת יין ושמן.** של קודש אם הקדישוהו למזבח בשעת הגיתות והבדים נאמנין על שמירתן כל ימות השנה. ובגמ' מפרש מאי שנא יהודה דנקט: **ובשעת הגיתות והבדים.** הכל מטהרין את כליהם: **והביאו לו.** עמי הארץ לכהן חבר: **אבל מניחה.** עם הארץ לגת הבאה ואז יתננה לכהן: **רביעית לוג שמן נאמן.** דמיגו דנאמן אקדש נאמן אתרומה:

המדומעות

שרלועה

מסורת הש"ס

א) ידים פ"ג מ"ב, ב) [תוספתא פ"ג], ג) [עי' תוספות זבחים פח. ד"ה מן ותוספות חולין לג: ד"ה ואם], ד) [שם: עי' עוד], ה) [ויקרא כב], ו) גזרינן ליה הכא כצ"ל, ז) בתרומה כצ"ל מהרש"א, ח) [שם כד"ה מסגרתו], ט) וכי קדשי מאי הוי משום דאקדשי' כצ"ל.

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ודלמא וכו' לפיכך יד מטמאה כצ"ל ותיבת אין נמחק:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה לענין תרומה וכו' ואית דמסיק מלתא בנגובים שמעולם לא הוכשרו. נ"ב וכן פרש"י במתניתין ע"ש:

◆

רבינו חננאל (המשך)

אצטריכא ליה. כי אצטריך ליה כגון שלא נגען הוא בידו אלא תחב לו אדם טהור וידיו טהורות לתוך פיו של זה שהוא כולו טהור וידיו טמאות שנטמאו בהיסח הדעת או הוא עצמו תחב בכוש או בכרכר והכניסם לתוך פיו וביקש לאכול צנון ובצל של חולין עמהן. אם הן אוכלי קדש גזרו בהן שמא יכניס ידו לתוך פיו להפך המאכל בפיו ויגע בהן ויטמאם אבל באוכלי תרומה לא גזרו בהן. וכן עוד אמרו גבי בשר הקדש האי דכתיב והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל. האי בשר דאתכשר במאי אי נימא דאתכשר בדם קדשים כו' ואסיקנא אלא דאתכשר בחיבת הקדש ואמרינן אימור דמהניא חיבת [הקדש] לא יפסוליה לטמויי כדי למיניינא ביה ראשון ושני נמי מהניא חיבת הקדש וכבר פירשנוהו בפסחים בפרק ראשון: מעלה עשירית אונן ומחוסר כפורים צריכין טבילה לקדש אבל לא לתרומה זו כבר פרשנוה בפסחים בסוף פרק האשה אונן טובל ואוכל פסחו לערב אבל לא בקדשים מאי טעמא אנינות יום הוא מדאורייתא שנאמר לא אכלתי באוני ממנו אבל לא אנינות לילה אלא מדרבנן הוא בקדשים אפילו בלילה בפסח שהוא עשה שיש בו כרת דכתיב וחדל לעשות הפסח ונכרתה לא העמידו דבריהם במקום כרת כו' ודבריהן פשוטין הן: כבר שלמו המעלות שיש לקדש על מעלות התרומה. וחוזר לבאר עוד חומרי התרומה וזו היא ששנינו חומר בתרומה שביהודה נאמנין לקדש על הגתות והבדים